

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

ประเทศไทย: ยังคงไม่มีความคืบหน้าใด ๆ ในวัณครบรอบ 4 ปี ที่“บิลลี่”ถูกบังคับให้สูญหาย

16 เมษายน พ.ศ. 2561

กรุงเทพฯ ประเทศไทย – ในวัณครบรอบ 4 ปีที่นักกิจกรรมชาวกะเหรี่ยง “บิลลี่” ถูกกระทำการที่มีลักษณะเป็นการบังคับให้สูญหายไป คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (ไอซีเจ) ขอเรียกร้องอีกครั้งให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ดำเนินการตามหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในปัจจุบันนั้นยังไม่มีมีความคืบหน้าใด ๆ ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ทราบถึงชะตากรรมของบิลลี่และดีเอสไอก็ปฏิเสธไม่รับคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ

นายพอลเจี “บิลลี่” รักจงเจริญ นั้นได้มีผู้พบเห็นเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557 ในขณะที่อยู่ในการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ทั้งนี้ ในช่วงระยะเวลาที่บิลลี่ได้ถูกกระทำการในลักษณะการบังคับให้สูญหายไปในั้น บิลลี่ได้ทำงานกับชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงและนักกิจกรรมในการดำเนินการทางกฎหมายเพื่อยื่นฟ้องกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนายชัยวัฒน์ ลิมลีชิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจากกรณีเหตุการณ์เผาบ้านและทรัพย์สินชาวบ้านในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเมื่อปี พ.ศ. 2553 และ 2554

“เหตุที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ถูกจัดตั้งขึ้นมานั้นก็เพื่อที่จะทำการสอบสวนคดีที่มีความซับซ้อนแฉกเช่นคดีในลักษณะนี้ที่ทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอาจมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่อาจเรียกได้ว่าเป็นอาชญากรรมภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ” นายคิงสลีย์ แอ็บบอต ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศอาวุโส ไอซีเจ กล่าว

“ถ้าดีเอสไอยังคง ‘ปฏิเสธ’ ที่จะรับคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษหลังจากที่การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจกว่า 4 ปีไม่ปรากฏให้เห็นว่ามีความก้าวหน้าอย่างมีนัยยะสำคัญ ดีเอสไออาจจะเสี่ยงต่อการถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการละเว้นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในประเทศไทย”

ในสัปดาห์นี้ ภรรยาของบิลลี พิณนภา พุกษาพรรณ ได้กล่าวกับไอซีเจว่า ครึ่งสุดท้ายที่เจ้าหน้าที่ได้ติดต่อมาเพื่อพูดคุยถึงเรื่องการสอบสวนคดีของบิลลีกับเธอและครอบครัวนั้นได้ผ่านมาแล้ว

“ประเทศไทยมีหน้าที่อย่างชัดเจนที่จะต้องดำเนินการสอบสวนคดีของบิลลีจนกว่าจะทราบถึงชะตากรรมและสถานที่อยู่ของบิลลี และยังต้องทำให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการสอบสวนและผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะเป็นไปโดยโปร่งใส ซึ่งความโปร่งใสนี้มีความสำคัญอย่างมากต่อครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการสอบสวน” นายแอมบอดกล่าว

เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบไปด้วยกรรมการ 18 คน รวมถึงไอซีเจ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการป้องกันการกระทำการทรมานและการบังคับให้บุคคลสูญหาย และเพื่อที่จะสอบสวนรวมถึงเยียวยาชดเชยให้แก่ผู้เสียหายตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other, Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance - ICPPED) ซึ่งประเทศไทยได้ทำการลงนามไว้ หากแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน

เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2560 คณะกรรมการได้กล่าวไว้ว่าจะดำเนินการพิจารณาคดีการบังคับบุคคลให้สูญหายไม่ว่าจะเป็นคดีที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน หรือคดีที่เกิดขึ้นใหม่ก็ตาม ทั้งนี้รวมถึงถึงคดีของบิลลีด้วย

อย่างไรก็ดี คณะกรรมการยังต้องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของตนในการปฏิบัติตามพันธกรณีตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของประเทศไทย

“แม้ว่าการที่ประเทศไทยได้พยายามที่จะดำเนินคดีกับกรณีที่มีการกล่าวหาว่ามีการทรมาน การประตบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย และการบังคับบุคคลให้สูญหาย จะเป็นเรื่องน่ายินดี แต่คณะกรรมการดังกล่าวก็ไม่ควรที่จะถูกมองว่าจะมาแทนที่การกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นอาชญากรรมในกฎหมายภายในประเทศไทย” นายแอมบอดกล่าว

ความเป็นมา

นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ไอซีเจได □ ดำเนินการเรียกร้องให้ดีเอสไอรับคดีดังกล่าวไว้เป็นคดีพิเศษมาโดยตลอด

เมื่อเดือน มกราคม พ.ศ. 2560 สามปีภายหลังจากที่บิลลี่ถูกกระทำการที่มีลักษณะเป็นการบังคับให้สูญหาย ดีเอสไอได้ปฏิเสธที่จะรับคดีบิลลี่เป็นคดีพิเศษตามที่พินนภา พุกษาพรรณ ภรรยาของบิลลี่ ร้องขอ โดยอ้างถึงเหตุผลสามประการ ได้แก่ การสืบสวนยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ อีกทั้งยังให้เหตุผลว่าภรรยาของบิลลี่เองนั้นไม่มีสิทธิในการยื่นเรื่องร้องเรียนเนื่องจากไม่ได้มีการจดทะเบียนสมรสกับบิลลี่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และการสอบสวนของดีเอสไออาจจะกระทำไม่ได้หากมีการพบเจอร่างของบิลลี่เท่านั้น

รัฐบาลไทยได้ส่งสัญญาณว่าตนตระหนักได้ถึงความรุนแรงของอาชญากรรมการบังคับบุคคลให้สูญหาย และแสดงเจตจำนงที่จะต่อต้านอาชญากรรมดังกล่าวด้วยการลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2555

อนุสัญญาฯ ดังกล่าวได้ยืนยันถึงสิทธิโดยเด็ดขาดที่บุคคลจะไม่ถูกบังคับให้สูญหาย และกำหนดให้รัฐมีพันธกรณีในการที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนการกระทำที่เป็นการบังคับบุคคลให้สูญหายและกำหนดให้อาชญากรรมดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาที่มีบทลงโทษที่เหมาะสมกับ “ความร้ายแรงอย่างยิ่ง” ของอาชญากรรมการบังคับบุคคลให้สูญหาย และจะต้องกระทำการที่จำเป็นต่างๆ เพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาสู่กระบวนการยุติธรรม

ดีเอสไอนั้นถูกจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งรวมถึงคดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ คดีความผิดทางอาญาที่เป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม และคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในระหว่างการร่างกฎหมายภายในประเทศที่จะกำหนดให้การทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นอาชญากรรม แต่ว่ากระบวนการดังกล่าวกลับมีความล่าช้า โดยในขณะนี้ กระทรวงยุติธรรมของประเทศไทยกำลังดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย (ร่างพระราชบัญญัติ) เป็นรอบที่สอง

ไอซีเจกังวลเป็นอย่างยิ่งว่าร่างพระราชบัญญัติที่มีเนื้อหาตามที่ปรากฏในปัจจุบัน รวมถึงที่ถูกแก้ไขปรับปรุงในฉบับลงวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2561 หากนำมาบังคับใช้แล้วจะทำให้ประเทศไทยล้มเหลว

ในการบัญญัติกฎหมายที่สะท้อนถึงพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้กล่าวต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่า“ได้มีความพยายามที่จะโอนย้ายคดี (ของบิลลี่) จากพนักงานสอบสวนในระดับท้องถิ่นมายังดีเอสไอ แต่ว่าทางดีเอสไอได้ปฏิเสธที่จะรับคดีดังกล่าวไว้ อย่างไรก็ตาม ทางเอสไอก็จะยังให้ความช่วยเหลือในการติดตามค้นหาตัวบิลลี่และทำการสอบสวนในเมืองต้นต่อไป”

อ่านเพิ่มเติม

คดีของบิลลี่

ICJ, [‘Launch special investigation into enforced disappearance of “Billy”](#), 6 สิงหาคม พ.ศ.2558

ICJ, [‘Strengthen efforts to solve the apparent enforced disappearance of “Billy”](#), 16 เมษายน พ.ศ. 2558

ICJ, [““Disappearance” of Billy demands special investigation](#)’, 17 กรกฎาคม พ.ศ.2557

ICJ, [‘Thai authorities must urgently investigate Billy’s ‘disappearance’](#), 28 เมษายน พ.ศ.2557

ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย

ICJ และ Amnesty International, Open letter to Thailand’s Minister of Justice on the amendments to the Draft Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearances Act, 12 มีนาคม พ.ศ.2561 [English](#) [Thai](#)

ICJ และ Amnesty International, [Recommendations to Thailand’s Ministry of Justice on the Draft Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearances Act](#), 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติต่อประเทศไทย

ICJ, Thai Lawyers for Human Rights และ Cross-Cultural Foundation, [Joint follow-up submission to the UN Human Rights Committee](#), 27 มีนาคม พ.ศ.2561

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานต่อประเทศไทย

ICJ และ Thai Lawyers for Human Rights, [Joint submission to the UN Committee against Torture](#), 29 มกราคม พ.ศ.2561

ข้อมูลเพิ่มเติม

นายคิงสลีย์ แอ็บบอต (Kingsley Abbott) ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศอาวุโส ไอซีเจ

โทรศัพท์: +66 94 470 1345 อีเมล: kingsley.abbott@icj.org